

Geliş Tarihi / Received: 06.12.2022**Kabul Tarihi / Accepted:** 30.03.2023**Yayın Tarihi / Published:** 31.03.2023**Araştırma Makalesi / Research Article****DOI:** .....**Makale Künyesi / Citation:** Başaran, C. (2023). “Yanlış Kullanılan Bazı Arkeolojik Tanımlar Üzerine Düşünceler”, *Anatolian Archaeology*, 1 (Mart 2023), 97-109.

Yanlış Kullanılan Bazı Arkeolojik Tanımlar Üzerine Düşünceler

Thoughts on Some Misused Archaeological Definitions

Cevat BAŞARAN*

ÖZET

Bu çalışmada Ön Asya ve Klasik Arkeoloji literatüründe, özellikle genç araştırmacılar tarafından yayınlanan makalelerde karşılaşılan bazı yanlış tanımlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yabancı dil kavramlarının kullanımından kaynaklanan bu yanlış tanımlamaların Türkçe bir çalışmada yer alması, dilimiz açısından bir bozulma oluşturmaktadır. Bu yüzden öncelikle Türkçemizi doğru kullanmalı, dilimize girmiş mimari, seramik ve heykeltıraşlık ile ilgili arkeolojik kavramları da olabildiğince Türkçeleştirme yoluna gitmeliyiz.

Anahtar Kelimeler: Mimari, seramik, heykeltıraşlık, kavram.

ABSTRACT

In this study, the aim was to evaluate the wrong definitions encountered in the Protohistory and Classical Archeology literature, especially in the articles published by young researchers. The inclusion of these wrong definitions arising from the use of foreign language concepts in a Turkish study constitutes a deterioration in our language. Therefore, first of all, we should use our Turkish language correctly and try to translate the archeological concepts related to architecture, ceramics, and sculpture into Turkish as much as possible.

Keywords: Architecture, pottery, sculpture, concept.

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 25240 Yakutiye / Erzurum / TÜRKİYE. E-posta: cbasaran@atauni.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9487-4566>

Giriş

Parion, Bu kısa çalışmada, arkeoloji literatüründe son zamanlarda gittikçe artan ve yanlış kullanılan arkeolojik tanımların bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Günümüzde, aynı alanda çalışan bilim adamları arasında, arkeolojik tanımlamaların kullanımı açısından bir dil birliği ne yazık ki, henüz sağlanabilmiş değildir. Bu yüzden yapılan bir yanlış tanımlama ya da kullanılan bir yanlış terim, özellikle genç kuşak akademisyenler tarafından yerinde ve doğru olup olmadığı tam anlamıyla sorgulanmadan kullanılmakta ve bu da, anlam kargaşasına neden olmaktadır. Bu çalışmada, mimari, seramik, heykeltıraşlık ve ölü gömmeyle ilgili kelimelerin sözlük anlamları da dikkate alınarak, yapılan anlam yüklemeleri ve yanlış kullanımlar değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Mimari

Bina/Yapı

En sık yanlış kullanılan isimlerden biri Türkçede “yapı” anlamına gelen; Arapça “binâ” dan dilimize girmiş “Bina” dır. TDK (Türk Dil Kurumu) sözlüğünde bina/yapı, barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina; olarak tanımlanmıştır¹. “Hamam yapısı”², “gymnasium yapısı”, “tiyatro yapısı”, “tapınak yapısı”, “odeion yapısı”, “mezar yapısı”³ ve “çeşme binası”, “kiler yapısı”⁴ “kilise yapısı”⁵, “şapel yapısı”⁶ gibi tanımlamalar yanlıştır⁷. Hamam, gymnasium, tiyatro, odeion ve çeşme gibi mekân ifade eden isimlerin içeriğinde “- yer, -bina/yapı” anlamı zaten vardır. Ancak, “Liman yapısı” tanımı, eğer karadaki mimari yapılar kastediliyorsa kullanılabilir. Çünkü Rumcadan aktarılmış “Liman” denizle ilişkili bir yapılar bütünüdür.

Buluntu/Kalıntı

Arkeolojik kazı çalışmalarında, çok çeşitli malzemelerle karşılaşmaktadır. Bunların taşınabilir olanlarına “buluntu; taşınamaz olanlarına ise “kalıntı” adı verilmektedir. Kalıntılar arazide olduğu yerde korunurken; buluntular kazı deposu ya da müzelerde korunmaktadır. Dolayısıyla, arazide korunmaya alınmış mimari elamanlar için “kalıntı; müzeye taşınabilir olanlar için, “buluntu” tanımlamasının yapılması gerekir. Bu yüzden, hamam buluntusu yerine; hamam kalıntısı; seramikler içinse, seramik buluntusu tanımı kullanılmalıdır. Ancak, “sikke buluntusu” yanlış tanımlamadır. Buluntu, genel anlamda kazıda bulunmuş, tanımlanmamış malzemeler için kullanılmalı; diğerleri için tanımlanmış adı verilmelidir.

Mekân

TDK sözlüğünde isim olarak, - yer, bulunulan yer, ev, yurt şeklinde tanımlanan⁸ mekân, arkeolojide, genelde şapkasız “a” ile yazılmaktadır. İçerisinde,

¹ TDK Sözlüğü, “Bina” maddesi.

² Yılmaz & Tamyürek 2021, 13 vd., 16.; Eliüşük 2021, 34.

³ Kaba & Tuğrul 2020, 413.

⁴ Sazcı 2020, 715 vd., 719.

⁵ Oyarçin, 2021, 171 vd., 175.

⁶ Hüryılmaz, 2020, 401 vd., 402.

⁷ Işıklı & Özdemir 2021, 359 vd.; Kasapoğlu & Kasapoğlu, 2021, 417 vd.

⁸ TDK Sözlüğü, “Mekân” maddesi.

“alan” a göre sınırlandırılmış bir “yer” anlamı bulunmaktadır. “Giriş mekânı” yanlış bir tanımlamadır⁹. “Hamam mekânı” ve “depo mekânı” da, “mutfak mekânı” ve “banyo mekânı” gibi yanlış tanımlamadır.

Oda

Mimari yapıların çeşitli birimleri “oda” olarak isimlendirilmektedir. Oda, TDK sözlüğünde - evin veya başka bir yapının, özel kullanıma ayrılmış bir ya da daha fazla çıkışı olan bölmesi, olarak tanımlanmıştır¹⁰. Yemek odası, yatak odası tanımlarının yanı sıra, eğer kullanım amacının ne olduğu bilinmiyorsa, “A odası” ya da “X odası” gibi tanımlamalar da yapılabilir. Ancak, “Depo Odası” yanlış tanımlamadır¹¹. Depo’nun TDK sözlüğündeki karşılığı, - korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye’ dir¹². Bu durumda depo kelimesinin içeriğinde mekân anlamı saklıdır; ayrıca oda ile birlikte tanımlanması yanlıştır.

Yerleşim Alanı

Yanlış kullanılan mimari terimlerin başında “alan” kelimesi gelmektedir. TDK sözlüğünde isim olarak, - düzlük, açık ve geniş yer, meydan, saha olarak tanımlanan “alan” kelimesi, sınırsız olarak ifade edilmektedir¹³. Oysa, “yerleşim alanı” tanımlamasında sınır vardır ve belirli bir bölge kastedilmektedir¹⁴. Bu yüzden, “yerleşim bölgesi” tanımı daha doğru bir kullanımdır.

Seramik

Bezeme Motifi

Seramikler üzerinde iki tür sahne ile karşılaşılır: Bunlardan ilki anlatımlı sahneler, diğeri ise, bezemeli sahneler. Anlatımlı sahneler genelde mitolojiyle ve günlük yaşamla ilgilidir. Bezemeli sahneler de iki türde işlenmiştir. Bunlar, Figürlü bezeme ve Geometrik şekilsel bezeme. Bu nedenle bezeme motifi yanlış tanımlamadır. Figürlü ya da motifsel bezeme elemanlarının tanımı tam verilmelidir. TDK sözlüğünde bezeme, - süsleme, süsleyen şey, süs, olarak tanımlanırken; Fransızcadan aktarılan motif, - yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri, şeklinde tanımlanmıştır¹⁵.

Figür

Çok sık birbiriyle karıştırılan tanımlardan biri de “figür” dür. Yazın dilimize Fransızcadan aktarılan figür, TDK sözlüğünde, - resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi, olarak, tanımlanmıştır¹⁶. Bu nedenle çizgisel anlamda “şekil” olarak da tanımlanabilecek figür kelimesinin, resim ve fotoğraf altlarında, “Fig.” kısaltmasıyla kullanılması da yanlıştır.

Kabartma

⁹ Işıklı & Özdemir 2021, 359 vd.

¹⁰ TDK Sözlüğü, “Oda” maddesi.

¹¹ Işıklı & Özdemir 2021, 359 vd.

¹² TDK Sözlüğü, “Depo” maddesi.

¹³ TDK Sözlüğü, “Alan” maddesi.

¹⁴ Derin 2021, 251 vd.; Aras 2021, 49 vd.

¹⁵ TDK Sözlüğü, “Bezeme” ve “Motif” maddeleri.

¹⁶ TDK Sözlüğü, “Figür” maddesi.

Seramikler üzerindeki insan ve hayvan betimlemeleri için “kabartma” tanımlamasını kullanmak da yanlıştır. Kabartma kelimesi TDK sözlüğünde, - bir biçimin veya bir süslemenin düz yüzey üzerindeki çıkıntısı; kil, alçı, taş vb. işlenebilir gereçleri girintili çıkıntılı yüzeyler durumunda biçimlendirerek yapılan eser, rölyef; olarak tanımlanmıştır¹⁷. Bu yüzden seramikler üzerindeki betimler için, kabartma tanımının kullanılması yanlıştır.

Motif

Figür ve motif kelimeleri de genelde birbiriyle çok karıştırılmaktadır. Figür, canlılardan insan ve hayvanların şekilsel ifadesi anlamına kullanılmalıdır. Motif ise, canlılardan bitkisel elemanların ve soyut geometrik şekillerin ifadesinde kullanılmalıdır. Örneğin bir “insan figürü” ve bir “köpek figürü” doğru bir tanımlamadır. Ancak; “kadın motifi”, “at motifi” ya da “hayvan motifi”¹⁸ yanlış tanımlamadır. “Beş yapraklı çiçek motifi” ya da “ay-yıldız motifi” olur; ancak bir “kuş motifi” ya da bir “insan motifi” olmaz. Bununla birlikte, sivilize edilmiş bazı figürler için, “insan motifi” yerine, “sivilize edilmiş insan figürü” tanımının kullanılması daha doğru olacaktır.

Heykeltıraşlık

Figürin/Figür

Fransızcadan aktarılmış, TDK sözlüğünde - resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi olarak tanımlanan¹⁹ figür, dilimizde; daha çok seramiklerin üzerindeki anlatımlarda yer alan derinliği olmayan şekiller için kullanılmıştır. Figürin ise, heykeltıraşlıkta varlıkların üç boyutlu görünümünü ifade etmektedir. Seramik üzerindeki “kız figürü”nün, heykeltıraşlıktaki karşılığı “kız figürini”dir. Bu yüzden heykeltıraşlıkta “figür” kelimesinin kullanımı yanlıştır.

Heykeltıraşlık

TDK sözlüğünde “heykeltıraşlık”, heykelcilik olarak tanımlanmıştır²⁰. “Heykeltıraşlık” yerine “heykeltıraşlık” kullanımı yanlıştır. “Heykeltıraş” yerine, “heykeltıraş ve yontucu” kullanımı da yanlıştır.

Pişmiş Toprak/Terrakota

Heykeltıraşlıkta kullanılan çok sayıdaki malzemeden biri de, topraktır. Aslında toprak gerek çömlekçiliğin ve gerekse heykeltıraşlığın temel malzemesidir. Suyla yoğurulduktan sonra çamura dönüşen ve çok kolay şekil verilen toprak; pişirilerek uzun ömürlü hale getirilmektedir. Bazı araştırmacılar tarafından aynı anda kullanılan “pişmiş toprak terrakota” tanımı yanlış bir tanımlamadır. İtalyancadan dilimize aktarılan “Terrakota”²¹ (İngilizce - Terracotta; İspanyolca- Terracota), zaten “pişmiş toprak” demektir. Bu durumda iki kez pişmiş toprak denilmektedir.

Yontu

¹⁷ TDK Sözlüğü, “Kabartma” maddesi.

¹⁸ Kaya & Aydıngün 2020, 513 vd., 515.

¹⁹ TDK Sözlüğü, “Figür” maddesi.

²⁰ TDK Sözlüğü, “Heykel” maddesi.

²¹ Tureng.com, İtalyanca. Terra cotta” maddesi

TDK sözlüğünde, yontu kelimesinin tam karşılığı olarak, - heykel, verilmiştir²². Ancak antik çağ heykeltıraşlığında kullanılan malzemeleri ve yapım tekniklerini düşündüğümüzde yontu, heykel kelimesini tam karşılamamaktadır. “Yontmak” eyleminden türetilmiş yontu, yontularak elde edilmiş eser anlamına geliyor. Oysa, antik çağ heykeltıraşlığında sadece ahşap ve taş eserler yontularak biçimlendirilmiştir. Heykellerin yapım malzemeleri arasında yer alan çeşitli madenlerden (altın, gümüş, bronz, kurşun, demir) döküm tekniği kullanılarak; cam ve pişmiş topraktan ise, elle biçimlendirilerek heykellerin üretildiği göz önüne alındığında; heykel için yontu kelimesinin kullanımı, eksik tanımlama olarak ortaya çıkmaktadır.

Ölü Gömme

Kapalı Mezar

TDK sözlüğünde mezar, - ölünün gömülü olduğu yer, kabir, sin, makber olarak geçmektedir²³. Gömme kelimesi içeriğinde üzerini toprakla kapatma, örtme, saklama anlamları yüklü olduğundan “Kapalı mezar” tanımı yanlıştır. Üzeri açık mezar olmadığı için, mezarın üzeri mutlaka kapalı olacaktır.

Kasa Mezar

TDK Sözlüğünde, İtalyanca “cassa”dan gelen kasa, çeşitli anlamlara gelmektedir²⁴. Bunlar içerisinde “Tahta veya sentetik maddelerden yapılmış, dört köşe, sağlam ambalaj parçası, sandık” anlamı, Arapça “tabut”tan gelen, ahşap “tabut” a en yakın anlamdır. Bu yüzden kasa mezar yerine, yine Arapça “sanduk”tan gelen “sandık mezar” tanımının kullanılması daha doğru olacaktır.

Lahit Mezar

Arapça “Lahd” kelimesinden türetilmiş “Lahit”, TDK sözlüğünde, - taş ve ya mermerden oyma mezar, olarak tanımlanmıştır²⁵. Bu yüzden “Lahit Mezar”²⁶, “taş lahit mezar”²⁷ ya da “Tümürlüs Mezar”²⁸. tanımlaması yanlıştır Lahit kelimesinin içerisinde zaten mezar anlamı vardır. Ancak “amphora mezar”, “ küp mezar”, “taş sandık mezar “ tanımlaması yapılabilir.

Mezarlık Alanı

TDK sözlüğünde mezarlık, mezarların bulunduğu yer, kabristan, gömütlük, sinlik, tahtalıköy, mezaristan, bamyatarlası, olarak tanımlanmıştır²⁹. Mezarlık kelimesi içerisinde “alan” anlamı saklı olduğundan, “mezarlık alanı” yanlıştır tanımlamadır³⁰.

Nekropol/Nekropolis Alanı

²² TDK Sözlüğü, “Yontu” maddesi.

²³ TDK Sözlüğü, “Mezar” maddesi.

²⁴ TDK Sözlüğü, “Kasa” maddesi.

²⁵ TDK Sözlüğü, “Lahit” maddesi.

²⁶ Meral 2012, 25-44.

²⁷ Yağız, 2020, 859 vd.,

²⁸ Kaba & Tuğrul 2020, 413.

²⁹ TDK Sözlüğü, “Mezarlık “ maddesi.

³⁰ Koçhan 2021, 515 vd.; Verim 2021, 45 vd., 61.

Eski Yunancada, Nekro/Nekros “ölü” ve Polis “şehir” kelimelerinden türetilmiş Nekropol/Nekropolis “ölüler şehri” anlamına gelmektedir³¹. Nekropolis antik kentlerde, genellikle kent dışında, bazen de kentin ana giriş kapısının yakınında yer alan mezarlık/mezarlığı ifade etmektedir. Nekropol kelimesi, mezarların yer aldığı sınırlı alan/bölge anlamını içerdiğinden, “Nekropol alanı” tanımlaması yanlıştır³².

Ölü Kültü

Fransızca “culte”den gelen kült, TDK sözlüğünde, - din ve yerel özellikler taşıyan dini törenler olarak tanımlanmıştır³³. “Ölü Kültü” yanlış tanımlamadır. Yaşayanların dini olur; ölülerin değil. Ölülerin gömülme âdetleri/gelenekleri olur. Ancak, ölen ataların yaşayanlara yardımcı olmasını sağlama amacıyla, ataları tanrılaştırma ve atalara tapma olarak düşünüldüğünde “ölü kültü” tanımı kullanılabilir. Bu durumda ise, ölü kültünün devam etmesi, yaşayanların hafızalarında kalmalarına bağlıdır. Yaşayanlar öldüğünde “ölü kültü” inancı da son bulur. Oysa tanrılar “ölümsüz” düşünülmüştür.

Urne Kabı

Antik çağda ölülerin yakılması sonrasında geriye kalan kül ve kemiklerin saklandığı kap anlamına gelen “urne”, Almanca - urn’dan gelmektedir³⁴. “Urne kabı” yanlış tanımlamadır. Urne kelimesi içeriğinde, urnenin çeşitli kap formlarında olduğu gizlenmiştir.

Urne Mezar/Urne Gömü

Kremasyon sonucu ölünün kül ve kemik kalıntılarının saklandığı kabın, mezara dönüştürülmesidir. Urne kelimesinin içeriğinde mezar anlamı da vardır. Bu yüzden “urne mezar” tanımlaması yanlıştır.

Diğer

Ağaç/Odun/Ahşap

Çok sık yapılan yanlışlardan biri de, “ağaç, odun ve ahşap” kavramlarının birbiri yerine kullanılmasıdır. TDK sözlüğünde ağaç, - meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki, olarak tanımlanmıştır³⁵. Dolayısıyla ağaç tanımı içerisinde canlılık ifadesi bulunmaktadır. Kurumuş ağaç ve ölmüş ağaç tanımları doğru kullanımlardır. Ancak, “ağaç kap”, “ağaç kutu” ya da “ağaç kapı”, “ağaç kaşık” tanımları yanlıştır.

“Odun”, TDK sözlüğünde - yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç, olarak tanımlanmıştır³⁶. “Odun tarak”, “odun kutu” ya da “odun kaşık” tanımları yanlıştır.

³¹ Başaran, 2016, 26.

³² Aktaş 2020, 35 vd.; Çelikbaş 2020, 255 vd.; Koçhan 2021, 515 vd.; Verim 2021, 45 vd., 60.

³³ TDK Sözlüğü, “Kült” maddesi

³⁴ Tureng com. Almanca “Urn” maddesi.

³⁵ TDK Sözlüğü, “Ağaç” maddesi.

³⁶ TDK Sözlüğü, “Odun” maddesi.

Arapça “ahşâb”dan gelen ahşap, TDK sözlüğünde, - ağaçtan, tahtadan yapılmış malzeme, olarak tanımlanmıştır³⁷. “Ahşap kutu”, “ahşap figürin”, “ahşap kaşık” ve “tahta kaşık” tanımları doğrudur.

Antik Kent

Üzerine yeni bir yerleşim kurulmuş olsa bile eski yerleşimlerin hepsinin bir kimliği ve bu kimliği kapsayan bir adı vardır. Bu nedenle, eski yerleşimlerin adının önüne “Antik Kenti” tanımlamasını yapmak, gereksizdir. Örneğin, Şimdiki adı Enez olan yerleşimin antik çağdaki adı “Ainos”tur. Dolayısıyla “Ainos Antik Kenti”³⁸, ya da “şimdiki en yakın yerleşimin Biga Kemer Köyü olduğu antik yerleşim için “Parion Antik Kenti”³⁹ yahut da, Kyzikos Antik Kenti⁴⁰ tanımını kullanmak gereksizdir; çünkü antik olmayan Ainos ve Parion kentleri yoktur.

Atlı Süvari

Arkeolojik literatürde sık sık karşılaşılan anlam tekrarlarından birisi de “atlı süvari” tanımlamasıdır. Oysa süvari TDK sözlüğünde “atlı, at üzerindeki asker” olarak⁴¹, at üzerindeki binici şeklinde tanımlanmıştır.

Grifon

İngilizce “Griffin”den alınmış “Grifon”, aslan gövdeli, kartal başlı ve kanatlı mitolojik yaratık için kullanılmış bir tanımlamadır⁴². “Kartal başlı Grifon ya da kanatlı Grifon” yanlış tanımlamadır. Çünkü grifonlar hep kartal başlı ve kanatlı olur.

Gurup / Grup

Arkeolojik literatürde çok sık karşılaşılan yanlış kullanımlardan biri de sayısal anlamdaki “Grup” yerine kullanılan “gurup” kelimesidir⁴³. Gurup, Arapça “gurub” dan gelmekte ve TDK sözlüğünde - Ay, güneş, yıldız vb. gök cisimlerinin ufku altına inmesi, güneşin batması, batış, olarak tanımlanmaktadır⁴⁴.

Fransızca “groupe”den gelen sayısal anlamdaki “Grup” ise, TDK sözlüğünde - küme, ortak özellikleri olan varlıklar, nesnelere bütünü, ekip, olarak tanımlanmaktadır⁴⁵. Birçok bilimsel çalışmada, sayısal anlamdaki “grup” yerine genelde, “gurup” kelimesinin kullanımıyla karşılaşılmıştır⁴⁶.

Kanatlı Eros

Çok sık olmasa da, karşılaşılan bir diğer tanımlama hatası, “kanatlı eros” tur. Klasik Yunan mitolojisinde aşk tanrısı olan eros; zaten kanatlı çocuk şeklinde gösterilmiştir⁴⁷.

³⁷ TDK Sözlüğü, “Ahşap” maddesi.

³⁸ Başaran 2020, 191.

³⁹ Kasapoğlu 2020, 467 vd.; Kasapoğlu B. E. 2020, 451.

⁴⁰ Has vd. 2020, 391 vd., 393.

⁴¹ TDK Sözlüğü, “Süvari” maddesi.

⁴² Tureng.com. İngilizce “Grifon” maddesi.

⁴³ Meral, 2020, 605 vd., 608.

⁴⁴ TDK Sözlüğü, “Gurub” maddesi.

⁴⁵ TDK Sözlüğü, “Grup” maddesi.

⁴⁶ Akın 2020, 19, 20.

⁴⁷ Erhat 1972, 133 vd. “Eros” maddesi.; Richter 1974, 217 Fig. 309-310; Boardman 1989, Fig. 403-404.; Estin & Laporte 2003, 122; Başaran vd. 2019, 44 vd., Res.19, Çiz.10.

Kaynakça

Çalışma sırasında yararlanılan kaynakların yer aldığı “Bibliyografya-Kaynakça” da yazım yanlışlığı yapılan bir başka kavramdır. TDK sözlüğünde, kaynakça, “belli bir konu, yer ve dönemle ilgili yayınları kapsayan veya en iyilerini seçen eser, Bibliyografya şeklinde tanımlanmıştır⁴⁸. Kavram çoğul bir yapıya sahiptir. Bu bakımdan “Kaynakçalar” yazımı yanlıştır.

Madeni/Metal Eser

Arapça ‘Ma’den’den gelen “maden”, TDK sözlüğünde, - ekonomik yönden değer taşıyan mineral olarak tanımlanmaktadır⁴⁹. Dolayısıyla, metalin işlenmemiş, ham halini ifade etmektedir. “Madeni kılıç” yanlış tanımlamadır.

Fransızca, “Métal”den gelen “metal”, TDK sözlüğünde, - çok yüksek elektrik ve ısı iletkenliği, kendine özgü parlaklığı olan, oksijenli birleşimiyle çoğunlukla bazik oksitler veren madde, olarak tanımlanmaktadır⁵⁰. Doğru tanımlama “Metal kılıç” olmalıdır.

Müze Buluntus

TDK sözlüğünde “buluntu” kelimesi, - kazı veya araştırmalarla ortaya çıkarılmış olan, bazen de rast gelinerek bulunan eski çağlardan kalma eşya, olarak tanımlanmıştır⁵¹. Kazıdan çıkarılarak müzeye getirilmiş ve koruma altına alınmış bir malzeme için “Müze buluntusu” tanımı, yanlıştır.

Pazı/Pazu

TDK sözlüğünde “pazı” - ıspanakgillerden, yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı, yabancı ıspanak (Beta vulgaris varcicla), olarak tanımlanmıştır⁵². “Pazu” ise, - kolun omuz ile dirsek arasındaki bölümünde bulunan, şişkince kas kitlesine verilen isimdir⁵³. “Pazubend” yerine “pazıband” kullanılması yanlış tanımlamadır.

Repertuvar

Fransızca “repertoire”den gelme repertuvar⁵⁴, TDK sözlüğünde tiyatroyla ilişkili olarak - bir tiyatro kurulunun oynamak için seçip hazırlamış olduğu oyunların listesi, birikim; müzikle ilişkili olarak da - dağarcık, şeklinde tanımlanmıştır⁵⁵. “Seramik, kap ya da form repertuarı”⁵⁶ yanlış tanımlamadır.

Seremoni

Fransızca “ceremoni” den gelen seremoni, TDK sözlüğünde, - tören ve genellikle resmî yerlerde, resmî işlerde uyulması gereken kural, yol ve yöntemlerin

⁴⁸ TDK Sözlüğü, “Kaynakça” maddesi.

⁴⁹ TDK Sözlüğü, “Maden” maddesi.

⁵⁰ TDK Sözlüğü, “Metal” maddesi.

⁵¹ TDK Sözlüğü, “Buluntu” maddesi.

⁵² TDK Sözlüğü, “Pazı” maddesi.

⁵³ TDK Sözlüğü, “Pazu” maddesi.

⁵⁴ Tureng com. Fransızca “Repertuvar” maddesi

⁵⁵ TDK Sözlüğü, “Repertuvar” maddesi.

⁵⁶ Hüryılmaz 2020, 401 vd., 403; Yılmaz & Keskin 2020, 894 vd., 906.

tümü, olarak tanımlanmıştır⁵⁷. Kelimenin “seramoni” olarak yazılması yanlış kullanımdır.

Sikke/Para

Günümüz ödeme aracı olan paranın, antikçağ ödeme araçlarından biri olan sikke yerine kullanılması yanlıştır. Antik çağ sikkeleri metalden üretilmişler; günümüzdeki para ise, hem metalden, hem kâğıttan üretilmiştir. Sikkelerle ilgili yapılan bir başka yanlış kullanım da “sikke definesi”dir⁵⁸. Arapça kökenli olan define, TDK sözlüğünde⁵⁹ toprak altına gömülerek saklanmış para veya değerli şeyler, gömü olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla değerli malzeme anlamı tekrar edilmiştir.

---

⁵⁷ TDK Sözlüğü, “Seremoni” maddesi.

⁵⁸ Keleş & Oyarçin 2022, 31.

⁵⁹ TDK Sözlüğü, “Define” maddesi.

KAYNAKÇA

Akın 2020

Akın, E. (2020). "Parion'da Trak Süvarisi Kültünün İzleri", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 19-26.

Aktaş 202

Aktaş, R. (2020). "Antandros Yamaç Ev Sektöründe Ele Geçen Açık Renkli Seramikler", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 35-74.

Aras 2021

Aras, O. (2021). "Ayanis: Deprem, Yıkım ve Soygun", M. A. Yılmaz & B. Can & M. Işıklı (Eds.), Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan, Ankara, 49-66.

Başaran 2016

Başaran, C. (2016). Arkeolojiye Giriş. Erzurum.

Başaran vd. 2019

Başaran, C. & Keleş, V. & Çelikbaş, E. (2019). Parion Bronz Amphora Situlası, İstanbul.

Başaran 2020

Başaran, S. (2020). "Ainos Antik Kenti Kazıları: Genel Değerlendirme", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 191-208.

Boardman 1989

Boardman, J. (1989). Athenian Red Figure Vases The Classical Period. London.

Çelikbaş 2020

Çelikbaş, E. (2020). "Parion Altın Mücevherleri", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 255-270.

Derin 2021

Derin, Z. (2021). "Yassitepe Höyüğü, Erken Tunç Çağı Kutsal Mekânı", M. A. Yılmaz & B. Can & M. Işıklı (Eds.), Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan, Ankara, 251-260.

Eliüşük 2021

Eliüşük, M. (2021). "Hamam B", V. Keleş & E. Çelikbaş & A. Yılmaz (Eds.), Hadrianoupolis Serisi 1: Karabük-Eskipazar Paphlagonia Hadrianoupolis'i (2010-2014 Sezonları), Ankara, 33-44.

Erhat 1972

Erhat, A. (1972). Mitoloji Sözlüğü. İstanbul.

Estin & Laporte 2003

Estin, C. & Laporte H. (2003). Yunan ve Roma Mitolojisi. (Çev. M. Eran), Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

Has vd. 2020

Has, C. & Meral, K. & Aydın, T. (2020). "Propontis'in Güneyinde Güçlü Bir Liman Kenti: Kyzikos ve Deniz Ticareti", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 391-400.

Hüryılmaz 2020

Hüryılmaz, H. (2020). "Gökçeada-Yeni Bademli Höyük'te Keramik Endüstrisi: Troas Bölgesi Etkili ve Yerel Yapımlar", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 401-412.

Işıklı & Özdemir 2021

Işıklı, M. & Özdemir, M. A. (2021). "Erzurum Ovası, Bizdingaz Kalesi; Bölgenin GTÇ-EDÇ Geçiş Sürecinin Bir Analizi", M. A. Yılmaz & B. Can & M. Işıklı (Eds.), Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan, Ankara, 359-393.

Kasapoğlu B. E. 2020

Kasapoğlu, B. E. (2020). "Parion Antik Kenti'nden Kuzey İonia Üretimi Bir grup Yüksek Ayaklı Tabak", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 451-466.

107

Kasapoğlu 2020

Kasapoğlu, H. (2020). "Parion Antik Kenti Roma Dönemi Koroplastiği'nde Tanrısal-Mitolojik Dinsel Figürinlerdeki Seri Üretim Verileri", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 467-494.

Kasapoğlu & Kasapoğlu (2021).

Kasapoğlu, H. & Kasapoğlu, B. E. "Roma Dönemi Koroplastiğine Dair Yeni Verileriyle Parion'dan Bir Çocuk Mezarı ve Buluntuları", M. A. Yılmaz & B. Can & M. Işıklı (Eds.), Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan, Ankara, 417-447.

Kaya & Aydın 2020

Kaya Ö. & Aydın Ş. (2020). "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları Kandil Buluntuları", V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures, Parion Studies III, İstanbul, 503-512.

Keleş & Oyarçin

Keleş, V. & Oyarçin, K. (2022). Parion Akropolü Doğu (İç) Suru Geç Roma Definesi - Parion Studies V, İstanbul.

Koçhan 2021

Koçhan, N. (2021). "Kyzikos Nekropollerinin Genel Değerlendirilmesi", M. A. Yılmaz & B. Can & M. Işıklı (Eds.), *Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan*, Ankara, 515-524.

Meral 2012

Meral, K., (2012). "Kyzikos'tan Lahit Mezar Buluntuları", *Höyük*, S. 5, 25-44.

Meral 2020

Meral, K. (2020). "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", V. Keleş (Ed.), *Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures*, Parion Studies III, İstanbul, 605-618.

Oyarçin 2021

Oyarçin, K. (2021). "2010-2014 Yılları Sikke Buluntuları", V. Keleş & E. Çelikbaş & A. Yılmaz (Eds.), *Hadrianoupolis Serisi 1: Karabük-Eskipazar Paphlagonia Hadrianoupolis'i (2010-2014 Sezonları)*, Ankara, 173-192.

Richter 1974

Richter, G. M. A. (1974). *A Handbook of Greek Art*. London: Phaidon Press.

Sazcı 2020

Sazcı, G. (2020). "Maydos Kilisetepe Höyüğü Tunç Çağı Mimarisi", V. Keleş (Ed.), *Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures*, Parion Studies III, İstanbul, 715-730.

Verim 2021

Verim, E. (2021). "Dört Nehir Kilisesi (Kilise B)", V. Keleş & E. Çelikbaş & A. Yılmaz (Eds.), *Hadrianoupolis Serisi 1: Karabük-Eskipazar Paphlagonia Hadrianoupolis'i (2010-2014 Sezonları)*, Ankara, 45-88.

Yağız 2020

Yağız, K. (2020). "Antandros Nekropolisi: Klasik Dönem Ölü Gömme Gelenekleri", V. Keleş (Ed.), *Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures*, Parion Studies III, İstanbul, 859-870.

Yılmaz & Keskin 2020

Yılmaz, A. & Keskin, A. L. (2020). "Parion Roma Hamamı 5 Numaralı Salonda Ele Geçen Bir Grup Geç Roma Seramiği", V. Keleş (Ed.), *Propontis ve Çevre Kültürleri - Propontis and Surrounding Cultures*, Parion Studies III, İstanbul, 895-922.

Yılmaz & Tamyürek 2021

Yılmaz, A. & Tamyürek, S. (2021). "Hamam A'nın Mimarisi ve Hristiyanlık İnancının Yıkınma Üzerindeki Etkileri", V. Keleş & E. Çelikbaş & A. Yılmaz (Eds.), *Hadrianoupolis Serisi 1: Karabük-Eskipazar Paphlagonia Hadrianoupolis'i (2010-2014 Sezonları)*, Ankara, 13-32.

Tureng.com. Almanca Sözlüğü.

Tureng.com. Fransızca Sözlüğü.

Tureng.com. İngilizce Sözlüğü.

Tureng.com. İtalyanca Sözlüğü.

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü.